



Handlingsplan mot
fattigdom blant
barn og unge
(2015-2018)



Randaberg
kommune

Vedtak

«Planen tas til orientering»

Kommunestyret, 25. juni 2015



" Fattigdom finnes nok, men sykt lite, og godt skjult."

Goa skole, 8. klasse.

Innhold

0. Introduksjon	side 4
1. Bakgrunn	side 6
1.1 Bakgrunn for prosjektet	
1.2 Hva er fattigdom?	
1.3 Nasjonale føringer	
1.4 Nasjonal statistikk	
1.5 Randaberg kommune	
2. Bidragsytere	side 16
2.1 Referansegruppe	
2.2 Hva mener barn og unge om fattigdom i Randaberg?	
3. Målsetninger	side 18
4. Tiltak	side 20
4.1 Jobbe for at foreldre i lavinntektsfamilier kommer i varig inntektsgivende arbeid.	
4.2 Sosial inkludering i fritid.	
4.3 Sosial inkludering i barnehage og skole.	
4.4 Tett og målrettet oppfølging av ungdom som står utenfor skole og arbeidsliv.	
4.5 Kompetanseheving, holdningsarbeid og samarbeid i kommunen.	
5 Avslutning	side 30
Vedlegg 1: Oversikt over tiltakene	side 32
Vedlegg 2: Kartleggings skjema	side 33

"Å forebygge og avskaffe fattigdom har vært på den politiske agendaen i Norge i en årrekke."

Introduksjon

Fattigdom er et relativt begrep. Om man er fattig avhenger av omgivelsene som man sammenligner seg med og samfunnet man lever i. Randabergs befolkning er stort sett godt rustet til å møte livets økonomiske og sosiale utfordringer. Gjennomsnittsinntekten er høy, arbeidsledigheten lav og de fleste barn og unge opplever at familieøkonomien er god og at de er inkluderte på de sosiale arenaene som de ønsker.

Denne generelle velstanden i kommunen er muligens et noe merkverdig utgangspunkt for å lage en handlingsplan mot fattigdom blant barn og unge. Det momentet som gjør at vi mener at en handlingsplan mot fattigdom blant barn og unge er vel så viktig i et velstående samfunn, er at slike omgivelser gjør det ekstra sårbart for dem som faller utenfor. I samfunn der fattigdom er utbredt, vil det gjerne finnes grobunn for fellesskap og forståelse, ettersom problemstillingen er alminnelig, og rammer mange mennesker. I et samfunn som vårt vil fattigdom derimot lett kunne oppleves stigmatiserende, ekskluderende og marginaliserende. De familiene eller ungdommene som ikke får delta på de samme aktivitetene som jevnaldrende blir dermed svært sårbare, og den problemstillingen krever i aller største grad hjelpeapparatets oppmerksomhet, men også oppmerksomheten til befolkningen generelt. Det er viktig at man er bevisst på hvilke konsekvenser fattigdom har i et ellers rikt samfunn.

5,1 prosent av Randaberg kommunes barn og unge lever under det vi setter som grensen for fattigdom i Norge (under 60 prosent av landets medianinntekt). Dette utgjør 139 barn. Dette tallet er lavt, også sammenlignet med Norge som helhet. Målet må imidlertid alltid være at dette tallet skal reduseres ytterligere. For at færrest mulig barn og unge skal vokse opp med fattigdomsproblematikk, og for å hjelpe de familiene som allerede er rammet, har vi laget denne handlingsplanen.

Planen skiller noe mellom forebyggende arbeid og arbeid med å redusere konsekvensene av det å være en lavinntektsfamilie. Det er mange områder vi berører i denne sammenheng, som for eksempel viktigheten av at flest mulig fullfører videregående opplæring, hvordan vi kan øke inkluderingen av utsatte barn og unge i fritidsaktiviteter, god oppfølgingsmetodikk mot arbeid eller utdanning osv.

Planen har til hensikt både å gi kommunens innbyggere en oversikt over tilbudene som allerede finnes, samt komme med forslag til nye grep som kan tas i dette arbeidet. Det er også fokus på at tjenesteområdene må samarbeide for å finne gode løsninger. Det er mange gode krefter som arbeider for å bedre levekårene for vanskeligstilte, og som jobber forebyggende mot fattigdomsproblematikk. Kanskje nøkkelen for enda bedre resultater er ytterligere samarbeid og tverrfaglighet? Og i troen på at helheten i et reelt tverrfaglig tilbud er større enn summen av delene.

Randaberg, mai 2015

Synnøve Skjeldal og Monica Svendsen



BILDET: Synnøve Skjeldal (t.v.)
og Monica Svendsen.

*” 5,1 prosent (139 barn)
av Randaberg kommunes
barn og unge lever under
det vi setter som grensen
for fattigdom i Norge.”*



Bakgrunn

1.1. Bakgrunn for prosjektet

Randaberg kommune har i samarbeid med NAV Randaberg søkt om øremerkede barnefattigdomsmidler fra Arbeids- og velferdsdirektoratet for å jobbe med det som i utgangspunktet var to prosjekter: å utarbeide en handlingsplan mot barnefattigdom, og oppfølging av ungdom som sto utenfor ordinær utdanning og arbeid.

Vi fikk innvilget disse midlene, og etter hvert som prosjektet kom i gang opplevdes det naturlig at disse prosjektene ble satt i sammen til ett, derav "Handlingsplan mot fattigdom blant barn og unge".

Handlingsplanen er for tidsrommet 2015–2018. Tiden etter at planen er ferdig skrevet skal brukes til å gjøre planen kjent i kommunen, og arbeid med at det skal være fokus på disse problemstillingene blant kommunens ansatte, frivillige organisasjoner og i befolkningen for øvrig.

Referansegruppen som har bistått i planarbeidet:

Kel Tighe, leder NAV Randaberg

Cecilie Westergaard, fungerende leder NAV Randaberg (februar- juni 2015)

Jenny Elisabeth Nilssen, skolesjef i Randaberg kommune

Wenche K. Vasshus, leder for styrket barnehage i Randaberg kommune

Ronny Hansen, ungdoms koordinator i barnevern-tjenesten i Randaberg kommune

Marianne Wright, tiltaksarbeider i barnevern-tjenesten i Randaberg kommune

Hilde K. Hebnes, SLT- koordinator i Randaberg kommune

Ingunn Moa, avdelingsleder fritid Randaberg kommune

Synnøve Skjeldal, prosjektleder NAV Randaberg

Monica Svendsen, prosjektleder NAV Randaberg

1.2. Hva er fattigdom?

Fattigdom er et komplisert begrep som er vanskelig å definere entydig. Opprinnelig var fattigdom gjerne forstått som å mangle det som man trengte for å tilfredsstille basisbehovene, som mat, klær, husly, tilgang på grunnutdanning osv. Dette kalles gjerne absolutt fattigdom, og Verdensbanken opererer her med en fattigdomsgrense på under 1 dollar per dag.

Fattigdom tar en annerledes form i vår del av verden. Om man er fattig er avhengig av hva man bruker som målestokk. Individets omgivelser og miljø vil dermed være helt sentralt i forhold til om man opplever å være fattig. Vi snakker med andre ord om det som omtales som relativ fattigdom. Med relativ fattigdom menes å være fattig sett i forhold til et samfunn eller en gruppe mennesker som man lever blant. En ofte brukt definisjon er laget av sosiologen Peter Townsend:

«Individer, familier eller grupper i befolkningen kan betraktes som fattige når de mangler ressurser til å skaffe seg det kostholdet, delta i de aktivitetene og ha de livsforhold og bekvemmeligheter som er vanlige eller det minste alminnelig akseptert i det samfunnet de tilhører. Ressursene deres er så langt under gjennomsnittsindividets eller gjennomsnittsfamiliens at de blir utelukket fra de vanlige livsmønstre, vaner og aktiviteter.»

Det finnes også ulike måter å måle relativ fattigdom på. EU definerer det som fattigdom når man lever på mindre enn 60 prosent av middelinntekten til det samfunnet man lever i. Inntektene til alle husholdninger settes ved siden av hverandre i stigende rekkefølge. Deretter velger man ut den midterste, og dette er medianinntekten. For eksempel vil en barnefamilie som har mindre enn 60 % av medianinntekten til barnefamiliene i Norge defineres som fattige.

Ofte så er det først etter tre år med inntekt på under 60 % av medianinntekten at man

” EU definerer det som fattigdom når man lever på mindre enn 60 prosent av medianinntekten.”

defineres som fattig. Først etter en del tid kan man si at man har varig lav inntekt, og det er da man vil oppleve omfattende konsekvenser av fattigdom. Noen har også valgt å leve på lav inntekt, som for eksempel studenter. De ligger gjerne under fattigdomsgrensen, men oppfatter ikke seg selv som fattige ettersom det er en selvvalgt og midlertidig situasjon. Dette viser til at hva som oppleves som fattigdom er subjektivt, og ingen definisjon vil klare å si noe om hele bildet.

At fattigdom handler om hvordan man opplever egen situasjon er viktig, ettersom vi må ha i mente i det videre at barn som lever under fattigdomsgrensen som definert her, kan ha det bra, og barn som lever over, kan slite med situasjonen sin. Fattigdomsmål er dermed normative.

Grensen er således kun en indikator som gir oss et grovt oversiktsbilde av hvordan det står til i samfunnet vårt.

Å være fattig innebærer mer enn å ha økonomiske vansker. Når man har lav inntekt vil dette også ha konsekvenser på flere arenaer i livet. Man må gjerne velge bort fritidsaktiviteter og opplevelser som samfunnet anser det som vanlig at man er med på. Manglende deltakelse kan føre til sosial eksklusjon, og man kan bli sosialt fattig. Denne «sosiale fattigdommen» vil ha stor betydning for barn og unge ettersom de i all hovedsak vil oppleve familiens økonomiske vansker som manglende mulighet til å delta på de aktivitetene som de ønsker. Aktiviteter og arenaer som lavinntektsfamilier kan være forhindret til å delta på er viktige for læring, sosialisering og språkutvikling. I denne planen er den sosiale fattigdommen sett på som svært viktig, ettersom det viser til en av de mest destruktive følgene av fattigdom blant barn og unge, nemlig at man blir stående utenfor. En slik marginalisering vil i seg selv være problematisk, ettersom det kan få store følger for barnets liv som voksen.

” Regjeringen sin hovedstrategi i kampen mot fattigdom er arbeid.”

1.3. Nasjonale føringer

Å forebygge og avskaffe fattigdom har vært på den politiske agendaen i Norge i en årrekke. I Tiltaksplan mot fattigdom (St. meld nr. 6 (2002-2003)) uttales det at det er regjeringens visjon at ingen skal leve i fattigdom i Norge. Verdier som sosial rettferdighet, fordeling av goder og like muligheter for alle borgere, står sentralt i vårt samfunn, noe som reflekteres i at vi har en av verdens beste velferdsstater.

At alle skal ha like muligheter i vårt samfunn, uavhengig av økonomisk og sosial bakgrunn, er en viktig verdi som skaper vilje til å jobbe for å utjevne sosial ulikhet og forebygge sosial arv. Dette ser vi gjennom våre godt utbygde universelle velferdsordninger som utdanning, helse- og omsorgstjenester, barnehage, samt at vi har et inkluderende arbeidsliv. Både i Tiltaksplan mot fattigdom (St. meld nr. 6 (2002-2003)) og Handlingsplan mot fattigdom (2006) påpekes det imidlertid at årsakene til fattigdom i Norge er komplekse og rammer enkeltpersoner med ulike sammensatte utfordringer. Årsakene til at den enkelte faller utenfor er forskjellige fra person til person. Det uttales derfor videre at de universelle ordningene ikke er tilstrekkelige for å imøtekomme behovene til denne gruppen, og disse må derfor suppleres med individuelle tjenester og målrettede tiltak.

Regjeringens hovedstrategi i kampen mot fattigdom er arbeid. Et inkluderende arbeidsmarked og virkemidler for å få folk ut i jobb blir dermed helt sentralt i dette arbeidet. Dette er i tråd med NAV-reformens hovedmål, nemlig å få flere i arbeid og færre på trygd. Dermed blir arbeidet som gjøres i lokale NAV-kontor for å inkludere flest mulig i arbeidslivet svært viktig i bekjempelsen av fattigdom. Dette gjelder også med tanke på at inkludering i arbeidslivet motvirker flere former for fattigdom enn den rent økonomiske. Den aktive deltakelsen i samfunnet bidrar til sosial inkludering, og hindrer dermed sosial fattigdom.

Bekjempelsen av barnefattigdom er viktig av to grunner: sikre barns velferd her og nå, og forebygge fattigdom i eget voksenliv. At foreldrene er tilknyttet arbeidsmarkedet er viktig i forbin-

delse med inntektssikring. Samtidig er fokus på oppvekst og utdanning viktig i arbeidet for å gi den enkelte sosial og human kapital som vil bedre deres fremtidige muligheter på arbeidsmarkedet. I Tiltaksplan mot fattigdom (St. meld nr. 6 (2002- 2003)) uttales det:

«Barn har ikke muligheter til å påvirke sin økonomiske situasjon, men er avhengig av foreldre og andre voksenpersoner. Barns levekår er i stor grad bestemt av foreldrenes økonomiske og sosiale situasjon. Foreldre har hovedansvaret for å sikre barn gode oppvekst- og levevilkår. Barn som er utsatt for økonomisk og sosial nød har imidlertid et særlig krav på beskyttelse fra storsamfunnet. Dette er ikke minst viktig for å hindre at sosial utstøtning og fattigdom går i arv.»

I Handlingsplan mot fattigdom (2006) uttales det at regjeringen vil forebygge og avhjelpe fattigdom blant barn gjennom å styrke foreldrenes arbeidstilknytning. At foreldre er i inntektsgivende arbeid hindrer barnefattigdom samtidig som det forebygger at barna selv blir marginalisert i eget voksenliv ettersom foreldrene er viktige forbilder. Ifølge NAV sin rapport «Fattigdom og levekår i Norge, Tilstand og utviklingstrekk 2014» er det blant de som er uføretrygdede en overrepresentasjon av personer som har opplevd familieproblemer, psykiske lidelser og som mangler fullført videregående opplæring. NAV vurderer det dermed som viktig å bidra til å redusere overføringen av sosiale problemer mellom generasjoner gjennom å fange opp familier som trenger hjelp tidlig. Målet er at foreldrene skal bli selvhjulpne, og at barna kan fullføre skolegang og delta på sosiale arenaer. Å sikre ungdom en plass i arbeidslivet vil også være helt sentralt i arbeidet med å forebygge fattigdom. En tilknytning til arbeidslivet gir både inntektssikring og man opplever sosial inkludering. Utdanning er nøkkelen for å klare dette. I ...og ingen sto igjen- Tidlig innsats for livslang læring (St. meld. nr. 16 (2006- 2007)) uttales det:

«Utdanning, kunnskap og kompetanse bidrar til inkludering i arbeidslivet, tilbedre økonomi og bedre helse, større samfunnsdeltakelse og lavere kriminalitet. I tillegg har deltakelse i opplæring og utdanning stor betydning for den enkeltes selvrealisering. Å inkludere hver enkelt i læringsfellesskap som stimulerer til livslang læring, er et viktig bidrag til å skape et godt liv- både for en selv og for ens nærmeste.»

Også i Handlingsplan mot fattigdom (2006) påpekes det at personer med mer sporadisk tilknytning til arbeidslivet vil ha stor sannsynlighet for å ha vedvarende lavinntekt. Det uttales videre at Norge er et av de landene med høyest prestasjonsulikheter mellom elevene, og disse ulikhetene er systematisk knyttet til elevenes sosiale bakgrunn. Det er dermed en viktig målsetning at flest mulig fullfører videregående opplæring, og tiltak for å få dette til blir viktige i arbeidet mot fattigdomsproblematikk. NAVs rapport «Fattigdom og levekår i Norge, Tilstand og utviklingstrekk 2014» sier at i 2012 hadde 12 % av de med lav utdanning (kun grunnskole) vedvarende lavinntekt, mens dette tallet var 5 % for høyskoleutdannede. På bakgrunn av dette skal det sikres tidlige tiltak for å hindre at elever dropper ut av videregående opplæring.

Kommunene har mye ansvar i forbindelse med arbeid mot fattigdom lokalt. Dette vil gjelde både forebyggende arbeid og tiltak som bidrar til sosial inkludering og hjelp til personer og familier som er rammet av fattigdom. På bakgrunn av disse politiske målsetningene, og ansvaret som legges til kommunene, finnes det ulike tilskuddsordninger som kommunene kan søke på. Midlene til utviklingen og iverksettelsen av Randaberg kommunes handlingsplan mot fattigdom blant barn og unge er et eksempel på dette. Randaberg kommunes mål og tiltak i denne planen samsvarer i stor grad med nasjonale føringer, men det er også gjort et forsøk på å tilpasse etter lokale forhold.

FNs barnekonvensjon ble del av Norsk lov i 2003. For å løfte barnekonvensjonen, og sette barn og unges oppvekstvilkår på den politiske dagsorden, utfordret fylkesmannen kommunene til å være med på «Sjumilssteget». Hovedmålet med dette er å hjelpe kommunene med å planlegge, og kvalitetssikre gode tjenester til barn og unge, blant annet ved å konkretisere artiklene i barnekonvensjonen. Randaberg kommune deltar i dette prosjektet.

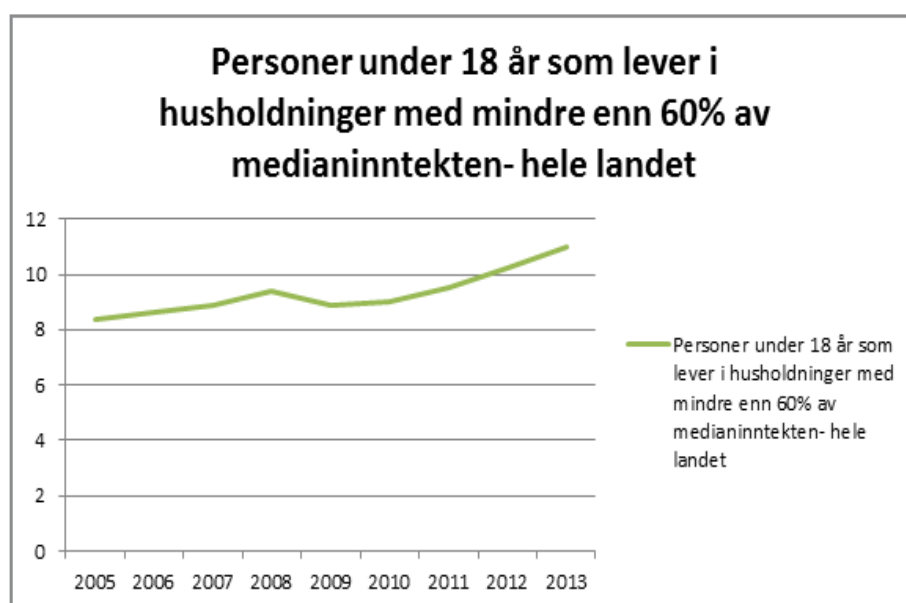
” Randaberg kommunes mål og tiltak i denne planen samsvarer i stor grad med nasjonale føringer.”



i Eskifji

1.4. Nasjonal statistikk

Sammenlignet med andre land har Norges befolkning høy levestandard og det er små forskjeller i levekår. Utviklingen de siste årene går likevel mot at forskjellene øker. Hvem er så de fattige i Norge? Svekkelsen på arbeidsmarkedet siden 2012 har medført en svak økning i andelen med lavinntekt for hele befolkningen samlet. Antallet barn i husholdninger med lavinntekt har også de siste årene begynt å øke. I 2013 levde 11 prosent av alle barn i Norge i husholdninger med lavinntekt.



Handlingsplan mot fattigdom (2006) trekker særlig frem tre grupper barn i risikozonen: barn som har foreldre med lav utdanning eller svak tilknytning til arbeidslivet, barn som bor med enslig forsørger og barn med innvandrerbakgrunn. Også NAV sin rapport «Fattigdom og levekår i Norge, Tilstand og utviklingstrekk 2014» støtter dette, og presiserer at barn med innvandrerbakgrunn er sterkt overrepresentert i lavinntektsgruppen ettersom de også ofte tilhører familier med svak yrkestilknytning. I treårsperioden 2010–2012 utgjorde barn med innvandrerbakgrunn 49 prosent av alle barn i husholdninger med vedvarende lav inntekt. Her skal det nevnes at det er betydelige regionale forskjeller, og at utfordringen er klart størst på Østlandet.

Barn som har én forsørger er også ofte utsatt for fattigdom. I følge NAV sin rapport om fattigdom og levekår har barn med én forsørger tre

Barn som har én forsørger er også ofte utsatt for fattigdom. I følge NAV sin rapport om fattigdom og levekår har barn med én forsørger tre ganger så stor sannsynlighet for å komme under lavinntektsgrensen sammenlignet med barn med to forsørgere.

Unge enslige (aleneboende) er overrepresentert i lavinntektsgruppen, også når studenter holdes utenfor. Økt arbeidsinnvandring har gitt økt konkurranse om jobber med lave kvalifikasjonskrav.

” Unge enslige (aleneboende) er overrepresentert i lavinntektsgruppen, også når studenter holdes utenfor.”

Dette kan gjøre det vanskeligere for utsatte grupper som for eksempel ungdom uten arbeidserfaring og utdanning å komme inn på arbeidsmarkedet.

Ofte vil det å stå utenfor arbeidslivet og vedvarende lav inntekt være en indikator på mer komplekse problemstillinger, som svak tilknytning til arbeidslivet, dårlig fysisk eller psykisk helse, rusmiddelproblemer, ustabile boforhold, og lignende.

I Tiltaksplan mot fattigdom (St. meld nr. 6 (2002- 2003) uttales det:

«Lav inntekt er et endimensjonalt mål på et sammensatt problem, men viser altså ofte sammenheng med problemer på andre levekårsområder. Lav inntekt er derfor en ofte brukt indikator på personers samlede økonomiske og sosiale levekår.»

” Utviklingen de siste årene går likevel mot at forskjellene (rik-fattig) øker.”

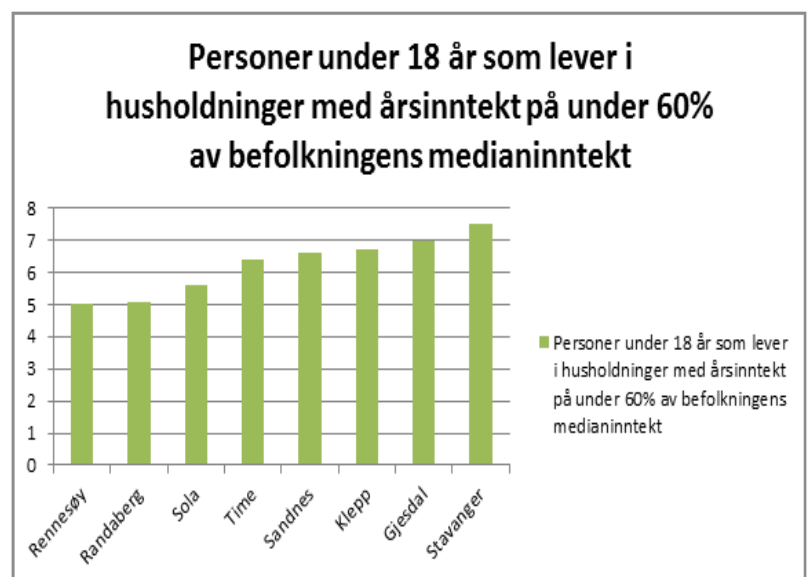
Handlingsplan mot fattigdom (2006) påpeker at antall sosialhjelpsmottakere ofte brukes som et mål på antall fattige. Når en person mottar økonomisk sosialhjelp, er han/ hun i utgangspunktet ikke å regne som fattig. At en mottar økonomisk sosialhjelp indikerer heller en økonomisk utsatt-het og en risiko for fattigdom. Langtidsmottak av økonomisk sosialhjelp vil uansett være i samsvar med å ha lav inntekt. Langtidsmottak defineres som å motta økonomisk sosialhjelp i mist 6 måneder av et kalenderår. Denne gruppen kjennetegnes med en lav tilknytning til arbeidslivet. Ungdommer som mottar økonomisk sosialhjelp har samlet dårligere helse, dårligere økonomi, lavere utdanning og dårligere bosituasjon enn jevnaldrende.

1.5. Randaberg kommune

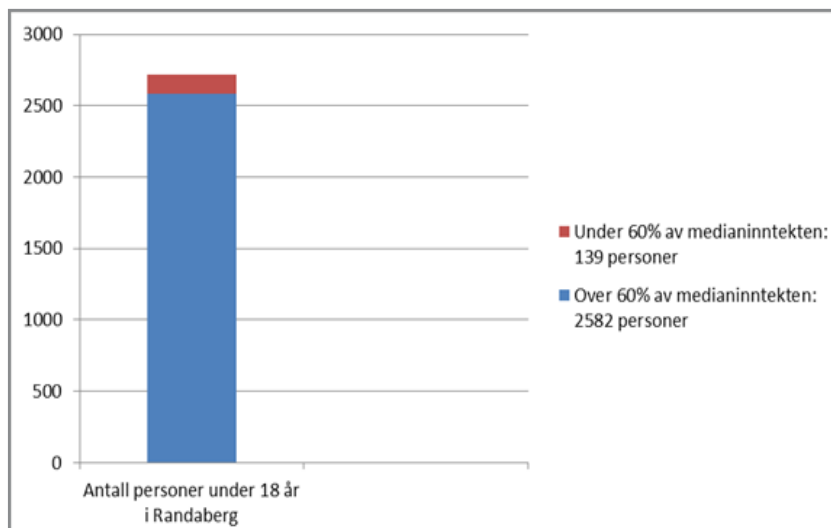
Ser man på inntektsutviklingen i Norge over flere år, vil en finne at Rogalendingene kommer best ut. I perioden 2004–2011 økte medianinntekten etter skatt med nesten 27 %, målt i faste priser. Den nasjonale medianinntekten for en husholdning i 2013 var 465.500 kr, ser vi på Randaberg var medianinntekten på samme tidspunkt 615.000 kr. Dersom vi hadde regnet fattigdom ut fra lokale forhold, ville en nok ha funnet en høyere forekomst av lavinntektsfamilier og ”fattige unge” enn det vi finner når vi måler mot nasjonal standard. Dette er viktig å huske på når vi sammenligner oss med den nasjonale standarden. Vi vil likevel bruke nasjonal medianinntekt for å oppnå sammenligningsgrunnlag.

Med utgangspunkt i den nasjonale medianinntekten i 2013, finner man at Rogaland er det fylket med lavest andel barnefattigdom i landet. I fylket vårt, er Randaberg den kommunen med nest lavest andel fattigdom blant barn og unge.

Grafen under viser prosentvis antall barn under 18 år i ulike kommuner i Rogaland som lever i husholdninger under 60 % av medianinntekt. Av alle kommunene i Rogaland har Randaberg nest lavest barnefattigdom på 5,1%. Grafen under viser omliggende kommuner som det er naturlig å sammenligne oss med



:: Grafen under: Randaberg kommune, hadde totalt 2721 innbyggere under 18 år. Grafen viser antallet barn i lavinntektsfamilier mot antallet barn i familier med mer enn 60 % av medianinntekten.



”Medianinntekten er inntekten til en husholdning som befinner seg midt i fordelingen – etter at en har sortert inntekten etter størrelse.”

1.5.1. Ungdata-undersøkelse 2013

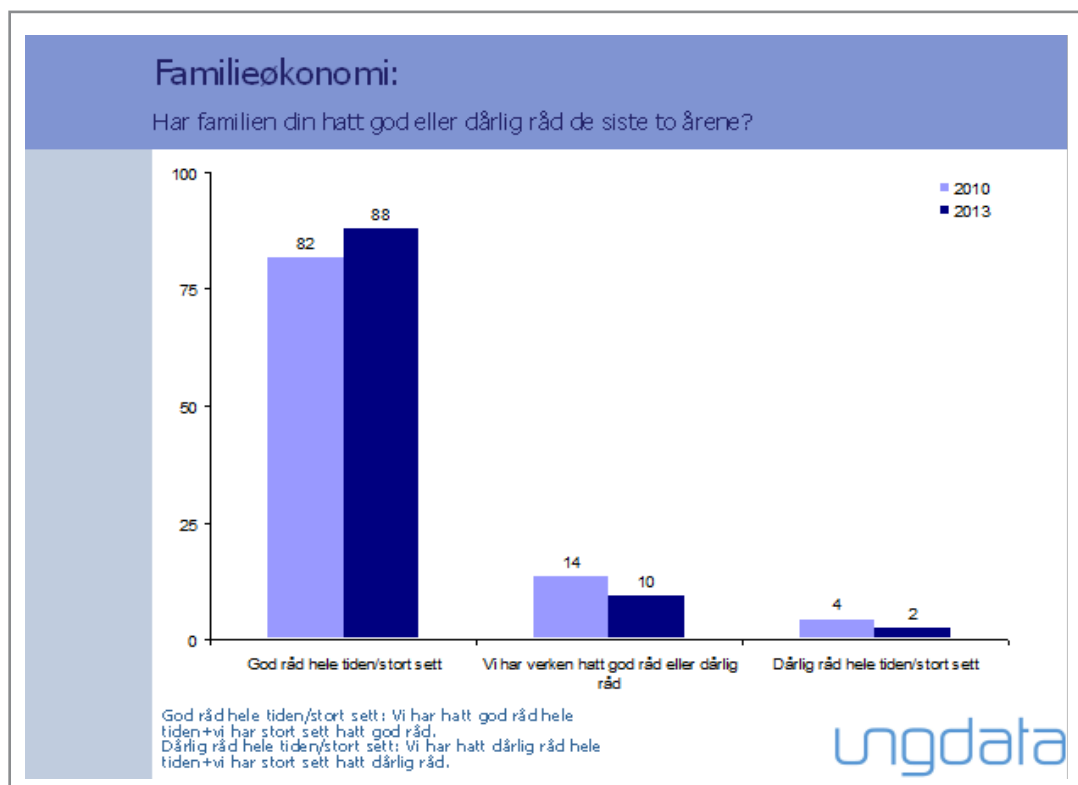
Ungdata-undersøkelsen gjennomføres i klassetrinnene 8. – 10. klasse, samt Vg1. I undersøkelsen fra 2013 deltok 428 ungdomsskoleelever, og 202 videregåendelever i Randaberg. Svarprosenten var 91 % for elevene i ungdomsskolen og 65 % for Vg1. Resultatene fra Randaberg videregående skole kan ikke anses som kvalitativt representativ, og utelates av den grunn. Skolen har elever fra flere kommuner, og vi vet at bare 30 % av de som svarte bor i Randaberg kommune.

Vi har her valgt å fremheve deler av undersøkelsen som vi mener er relevante for handlingsplanen.

Hovedfunnene fra Ungdataundersøkelsen i Randaberg viser mye positive tall, og god utvikling internt i kommunen fra undersøkelsen i 2010 til 2013, sammenlignet med nasjonale tall, og tall for fylket.

Majoriteten av ungdommene rapporterer at de trives på skolen og i nærmiljøet, at de stoler på foreldrene sine, gjør ting på fritiden sammen med foreldre og venner, har minst en venn de kan stole på, er fysisk aktive, de ruser seg mindre, veldig få røyker og snuser, og de har positive holdninger i forhold til hva som gir status i vennekretser. I undersøkelsen fra 2013 svarer hele 88 % av ungdomsskoleelevene at familien har hatt «stort sett god råd» eller «god råd hele tiden».

Samtidig viser grafen som følger, at færre ungdomsskoleelever rapporterer «hverken hatt god råd eller dårlig råd», og bare 2 % av elevene rapporterer «dårlig råd hele tiden/stort sett».



Som grafen over viser, rapporterer ungdomsskole elevene i Randaberg kommune som helhet høye tall på opplevd god råd hele tiden eller stort sett hele tiden, og det er svært få som opplever dårlig råd stort sett eller hele tiden. 3 % rapporterer at foreldrene nesten ikke har råd til å betale for det aller mest nødvendige (mat, husleie, telefon etc.).

På tilleggsspørsmål rapporterer 5 prosent av elevene at de opplever at foreldrene deres mangler penger til å kunne betale for fritidsaktiviteter som de kunne tenke seg å gå på.

Sosial deltakelse organisert, uorganisert og personlig, kan hevdes å ha positive ringvirkninger utover barns fungering og tilfredshet her og nå. Sosial deltakelse danner grunnlag for kontaktnett og sosialisering i miljø med jevnaldrende.

Særlig påpekes det av Fløtten (2009) at sosial deltakelse kan være særlig viktig for barn som har innvandret, eller har innvandrede foreldre. Fløtten påpeker også at dersom barn skal ha like muligheter for å delta sosialt er det viktig å forebygge ulikhetene i muligheter, som omhandler økonomi, informasjon, tilgang til aktiviteter og kjønn.

Positivt er det at det prosentvis er flere som opplever god råd og færre som opplever dårlig råd hele tiden/stort sett fra 2010 til 2013. Det er også færre som rapporterer hverken god eller dårlig råd. Samtidig viser tallene at det nok kan oppleves som ganske vanskelig å være i en familiesituasjon hvor barna opplever dårlig råd, og hvor forskjellene nok kan oppleves som svært store.

Forskning viser at det å vokse opp i en lavinntektsfamilie kan gi dårligere helse. Sammenheng mellom barnefattigdom og uhelse er dokumentert og helse kan sees i sammenheng med livskvalitet. Ungdataundersøkelsen finner psykisk helse som ett av områdene som er mest urovekkende, samtidig er det slik at tallene på psykisk helse utfordringer stemmer godt med virkeligheten. Behovet for lavterskeltiltak innen psykisk helse er derfor viktig å satse på. Noen unge sliter mer enn andre, men det er et mindretall. Selv om den store majoriteten sier at de har det bra, er det likevel viktig å fokusere på dem som sliter, for å kunne forebygge på primært og sekundært nivå, samt ha tilrettelagt tilbud om hjelp.

De fleste ungdomsskoleelevene sier at de trives nokså godt eller svært godt på skolen, og mange bruker ½-1 time eller mer på leksene. Egenrapporteringen av trivsel på skolen kan være viktige tall på mange måter. Både sett opp i mot sosiale utfordringer som barn og unge møter, samt at det er naturlig å se på trivselsfaktoren mot fravær i skolen. Hvor mye tid elevene bruker på lekser kan være en viktig indikator i hvor sterke elevene er faglig og kan påvirke veivalg videre i fremtiden. Likevel er det viktig å presisere at tid på lekser ikke sier noe om det er grunnet med at elevene sliter med leksene eller om ønsker å gjøre det godt, eller ikke bryr seg om leksene.

Mobbing fører til mye uhelse hos de som blir utsatt for dette. En liten andel av ungdomsskoleelevene svarer at de blir utsatt for plaging/trusler/utfrysning av andre unge på skolen eller i fritida, minst hver 14. dag. Samtidig rapporterer elevene i Randaberg mindre skulk enn landsgjennomsnittet.

Mobbing og skulking kan være viktige indikatorer på trivsel på skolen, og anses som en risikofaktor for drop-out og frafall i videregående skole.

Største delen av ungdomsskoleelevene å være fornøyd med sin helse, og dette er positivt og er over landsgjennomsnittet.

Noen ungdommer rapporterer at de er ganske mye eller veldig mye plaget av ensomhet siste uken, og enda litt færre rapporterer deprimert stemningsleie (ganske mye/veldig plaget av følelse av at alt er et slit, søvnproblemer, følt seg ulykkelig/ trist/ deprimert, følt håpløshet for fremtiden, stiv og anspent, bekymret for ting). Dette er faktorer som fremmer uhelse og kan få omfattende negative konsekvenser. Det er vanskelig å si noe om hvorfor det er slik, og kanskje særlig når ungdommen rapporterer god trivsel på skole, og god helse.

1.5.2. Videregående opplæring

Statistikk fra Rogaland fylkeskommune sier at halvparten av de som dropper ut av videregående skole på grunn av faglige utfordringer, mens den andre halvdel av de som dropper ut, dropper ut på grunn av levekårsproblematikk. Statistikk fra Rogaland fylkeskommune i perioden 2002 – 2008, viser at prosentandelen elever tilhørende Randaberg kommune som har fullført og bestått etter fem år har vært synkende fra 81 % til 73 % gjennomføring.

Randaberg kommunes fullføringsprosent over fem år har hele tiden vært over eller på gjennomsnittet for Rogaland. Det vises her til at det finnes prosjekter som NY GIV for ungdom med utfordringer i forbindelse med skole/ fag, men at det foreløpig ikke har vært noen systemer for

" En liten del av ungdomsskoleelevene svarer at de blir utsatt for plaging/trusler/utfrysning av andre unge på skolen eller i fritiden."

å verken fange opp levekårsproblematikk eller gjøre noe for de dette gjelder.

Randaberg kommunes 2008 10. klassekull besto av 157 ungdommer. 57 prosent av disse fullførte og besto på nominert tid. 25 hadde fullført og bestått på 5 år, 5 prosent var fortsatt i videregående opplæring, 6 prosent hadde strøket og 15 prosent hadde sluttet underveis. Erfaringer fra Rogaland fylkeskommune viser at de som holder ut, de kommer tilbake, og de som slutter, blir borte. Samtaler gjort med 100 ungdommer i et samarbeid mellom Rogaland fylkeskommune og NAV viser at egenrapporterte søvnproblemer, samt angst/depresjon og sosiale utfordringer som ustabile boforhold og samlivsbrudd er blant de største risikofaktorene for at ungdom dropper ut av videregående.

1.5.3. Andre funn i Randaberg

I prosjektet om overgang fra grunnskole til videregående som er omtalt under punkt 4.4.4., er det funnet frem til flere risikofaktorer knyttet til levekårsproblematikk. Skilte foreldre/ konfliktfylte hjem, fysisk og psykisk sykdom hos foreldre og eller søsken, traumatiske opplevelser, rus utfordringer i familien, lite oppfølging fra foreldre, dårlig kommunikasjon mellom foreldre og system, samt flytting er funnet som risikofaktorer når en ser på familieforhold. Ses det på utfordringer ungdommen selv har, finner man at rus, psykisk uhelse, forsiktede/stille/rolige barn, barn med lav sosial kompetanse, barn som mobbes, mye fravær, skolevegring, faglig understimulerte barn, barn med traumer, negative assosiasjoner til skolen, barn som er unnnvikende og vanskelige å nå inn til, samt barn med venner som har negativ påvirkning på dem er risikofaktorer. Dette er viktige faktorer å ta med seg inn i arbeidet for å øke andelen som fullfører og består videregående opplæring, og dermed reduserer risikoen for lavinntekt.

I arbeidet med planen har vi vært på skolebesøk i Randaberg og snakket med elever fra ulike trinn, fra 1. til 10. klasse. Vi har opplevd stor variasjon i hvordan barna tenker om fattigdom og hvem som er fattige, og omfang i Randaberg kommune. Svarene som vi har mottatt fra Barn- og unges kommunestyre i Randaberg samsvarer

godt med samtalene som vi utførte på skolebesøkene. Her fant vi noe forskjell fra skole til skole, og fra område til område hva elevene tenker om fattigdom og spesielt om omfang i Randaberg.

En vet at fullført og bestått videregående skole er av betydning når det gjelder mulighetene både for å skaffe seg jobb, men også for inntektsnivået personen havner på. Inntektsnivået en havner på vil være bestemmende for om ens liv blir levd i relativ fattigdom. I en hverdag hvor mange unge voksne både tar en og to mastergrader før de går ut i arbeidslivet, er det ekstra viktig at en kommer igjennom videregående, både for å ha mulighet til høyere utdanning, men også for å skape mestring og tilhørighet i samfunnet. Flere av de ledige jobbene vil avhenge av utdanningsnivå, og dermed også inntektssikringen.

Undersøkelsene som fylkesmannen i Rogaland har utført viser også at jo lenger du er i skolesystemet på videregående skole, jo større sjanse er det for at en fullfører. Forskningen viser også hvor lenge du går på videregående er av betydning for inntektsnivået en havner på. Samtidig må dette sees i sammenheng med det fantastiske arbeidsmarkedet som har vært i og rundt Randaberg og i Rogaland som fylke, og som nå er på vei til å bli vanskeligere.

Flere av faktorene som er listet opp fra Ungdataundersøkelsen er faktorer som kan og bør sees i sammenheng med drop-out og frafall fra videregående skole, samt kompleksiteten i dette.

"I arbeid med planen har vi vært på skolebesøk (..) og snakket med elever fra ulike trinn, fra 1. til 10. klasse."



2. Bidragsytere

2.1. Referansegruppen

Randaberg kommune har i lengre tid vært opptatt av barn og unges oppvekst vilkår. Dette kommer tydelig frem av kommuneplanen og gjennom tidligere prosjekter, som for eksempel «Me ser deg», som var et samarbeidsprosjekt mellom Randaberg kommune og Randaberg fotball, finansiert av barnefattigdomsmidler fra Arbeids- og velferdsdirektoratet, som skulle bidra til økt inkludering av utsatte barn og unge. Det er flere tjenesteområder innen kommunen som berører fattigdomsproblematikken, og også frivillige organisasjoner er i stor grad involverte, noe som «Me ser deg» direkte viste til.

Oppgaven med å utarbeide planen har blitt lagt til NAV Randaberg. NAV er svært sentral i arbeidet mot fattigdom i kommunen. Her jobbes det med å få flest mulig ut i arbeid, forvaltning av trygdeordninger og økonomisk sosialhjelp. Hovedmålet for NAV er at så mange som mulig blir selvforsørget gjennom eget arbeid.

Planen skal tilhøre kommunen som helhet, og det ble dermed ansett som svært viktig at flere relevante tjenesteområder ble inkludert i planarbeidet. Dette er også viktig når planen skal tas i bruk og gjøres kjent blant kommunens innbyggere. For å få et helhetlig perspektiv på kommunenes muligheter og utfordringer ble det opprettet en referansegruppe til å komme med innspill og meninger i forbindelse med utarbeidelsen av planen. Ettersom alle tjenesteområdene berører fattigdomsproblematikk på ulike måter er det viktig at flere får komme med forslag og mene noe om hva som fungerer og hva som ikke fungerer. Noe av jobben gikk også ut på å kartlegge kommunens eksisterende tilbud, noe som gjorde at det var behov for å involvere de tjenesteområdene som var aktuelle.

I utvelgelsen av hvem som skulle bidra i referansegruppa ble det vektlagt at de tjenesteområdene som på ulike måter er i direkte kontakt med barn og unge ble inkludert. Naturligvis ble barnehage og skole sett på som viktige samarbeidspartnere. Vi valgte å invitere med skolesjef i Randaberg

kommune, Jenny E. Nilssen, og leder styrket barnehage, Wenche K. Vasshus. Barnevern var også viktig å invitere med i referansegruppen, og her deltok ungdomskoordinator Ronny Hansen og tiltaksarbeider Marianne Wright.

Videre har Randaberg kommunens SLT-koordinator, Hilde Karin Hebnes, hatt en sentral rolle i planarbeidet og i referansegruppen. SLT er en samordningsmodell for lokale, forebyggende tiltak mot rus og kriminalitet. SLT-koordinator vil dermed være i kontakt med flere av familiene og ungdommene som er i planens målgruppe.

Det ble også vurdert som viktig å inkludere fritid, ettersom de møter barn og unge i uformelle settinger, og dermed vil kunne se fattigdomsproblematikk fra en annen vinkling. I tillegg har fritidsavdelingen mye kontakt med private og frivillige organisasjoner i kommunen. Avdeling fritid har også en stor mengde tiltak/virkemidler som er viktige i arbeidet med sosial inkludering. Avdelingsleder for fritid, Ingunn Moa, har deltatt i referansegruppen og bidratt til planarbeidet.

2.2. Hva mener barn og unge om fattigdom i Randaberg?

At barns stemme skal være tydelig i planen, har vært en viktig målsetting i arbeidet. For å få til dette har elevrådene på Randabergs tre grunnskoler fått spørsmål om hva de tenker om fattigdom i Randaberg kommune, og hva som kan bidra til å forhindre fattigdom.

Etter denne forespørselen ble Handlingsplan mot fattigdom blant barn og unge tatt opp i barn og unges kommunestyre (BUK) for å sikre at ungdommene er informert om hva planen er og hva den inneholder.

" At barns stemme skal være tydelig i planen, har vært en viktig målsetting i arbeidet."

Tilbakemeldingene på spørsmålene bekrefter at barna/ ungdommene er bevisste på at fattigdom i Randaberg er et relativt begrep. De påpeker at fattigdommen ikke er lett synlig. Elevrådene uttaler at det handler om ikke å ha råd til ulike dyre ting, eller delta på aktiviteter. Det uttales også at det er et stort press på å ha dyre og nye ting blant kommunens ungdommer.

Når det gjelder hva som kan gjøres for å forhindre fattigdom så foreslår ungdommene billigere eller gratis fritidsaktiviteter. Ungdommene er tydelige på at ingen barn er skyld i at foreldrene er fattige, og at det dermed er viktig å begrense graden de blir rammet av dette.

De sier også at barn og unge må bli enda mer inkluderende med hverandre. Forslag som kommer frem er at inntektene fra skolens kantine burde gå til å hjelpe fattige og at det bør være en Småjobbsentral året rundt slik at ungdom kan tjene litt penger selv.

I mars 2015 var vi rundt på skolene for å høre hva barna/ ungdommene tenker om fattigdom. De fleste forteller at de synes fattigdom er trist, og de ønsker å hjelpe de som er fattige.

Det er delte meninger om det finnes fattige i Randaberg, men de fleste enes om at det er lite, og i så fall godt skjult.

" De som er fattige har ikke mat og penger. Du er ikke fattig om du har over 1000 kr."

Harestad skole, 1. klasse.



3. Målsettinger

Man kan gjerne dele virkemidlene man har i kampen mot fattigdom inn i to hovedkategorier: hjelp til de som er rammet av fattigdom, og arbeid for å forhindre at fattigdom oppstår (forebyggende arbeid). Begge disse måtene å arbeide på er viktige og det er derfor lagt vekt på begge i denne planen.

En god del av virkemidlene vi har og foreslår har til hensikt å gjøre hverdagen bedre for familier og ungdommer som lever med lav inntekt. I dette arbeidet er virkemidlene også todelte. Noen av tiltakene har til hensikt å gjøre de som er rammet av fattigdom mer inkluderte i samfunnets sosiale og fritidsbaserte arenaer. Andre tiltak har til hensikt å få familier ut av fattigdom gjennom å styrke tilknytningen til arbeidslivet slik at de kan bli selvforsørget.

Det forebyggende arbeidet handler i stor grad om å jobbe direkte mot barn/ unge som står i fare for å bli marginaliserte som et resultat av fattigdomsproblematikk. I dette arbeidet er det aktuelt med tiltak som sikrer barn i fattige familier muligheter til deltakelse på alle samfunnets arenaer på lik linje med jevnaldrende.

Videre kan det være aktuelt med oppfølging på skolen i forbindelse med det faglige, dersom foreldrene ikke har ressurser til å bistå barna med dette. Dette er viktige elementer for å hindre marginalisering og sosial arv. Arbeid for å forhindre at ungdommer dropper ut av videregående opplæring blir også svært sentralt i det forebyggende arbeidet. Vi vet mye om sammenhengen mellom fattigdom og manglende videregående utdanning, og den videregående skolen blir dermed en svært viktig arena for forebyggende arbeid.

Videre ser vi at en viktig nøkkel for å få til dette arbeidet er samarbeid på tvers av tjenesteområder, både internt i kommunen og med eksterne samarbeidspartnere. Hvordan vi best mulig kan jobbe sammen, og hvordan vi gjør det enkelt å arbeide på tvers er dermed også viktige spørsmål å stille seg.

Med bakgrunn i disse tankene og vurderingene har vi kommet frem til **fem hovedmål for Randaberg kommunes handlingsplan mot fattigdom blant barn og unge:**

- 1 Jobbe for at foreldre i lavinntektsfamilier kommer i varig inntektsgivende arbeid.
- 2 Sosial inkludering i fritid.
- 3 Sosial inkludering i barnehage og skole.
- 4 Tilby tett og målrettet oppfølging til ungdom som står utenfor skole og arbeidsliv.
- 5 Bedre tverrfaglig samarbeid og økt fokus på barnefattigdom.

I det videre vil det presenteres ulike forslag til tiltak under hvert av de ovennevnte hovedmålene. Tiltakene er faktiske aktiviteter som kan gjøres for at vi skal nå hovedmålet.

"Arbeid for å forhindre at ungdommer dropper ut av videregående opplæring blir også sentralt i det forebyggende arbeidet."



4. Tiltak

4.1. Jobbe for at foreldre i lavinntektsfamilier kommer i varig inntektsgivende arbeid

4.1.1. *Barneperspektivet i NAV*

NAV har oppfølging med mange ulike tjenestebrukere. Dette kan for eksempel være personer som er arbeidsledige, sykemeldte, eller har behov for sosiale tjenester. Det vil være varierende i hvilken grad barn blir kartlagt når foreldrene er under oppfølging hos NAV.

Når det gjelder sosiale tjenester (som økonomisk sosialhjelp, midlertidig bolig o.l.), kartlegges hele personens livssituasjon i rimelig stor grad. Dette er fordi det innen disse tjenestene tas mange individuelle hensyn og vurderinger. Barns situasjon kartlegges i mindre grad når personen mottar ytelser som for eksempel dagpenger, sykepenger, arbeidsavklaringspenger osv.

De fleste som har behov for bistand og ytelser fra NAV, vil oppleve å få redusert sin inntekt i denne perioden. Det er dermed reelt at lavinntekt kan være en utfordring for flere av NAVs brukere enn dem som benytter de sosiale tjenestene. For å avdekke fattigdom også i slike situasjoner har vi utarbeidet et kartleggingsskjema som kan brukes når den aktuelle personen har barn (se vedlegg). Dette skjemaet bidrar til å kartlegge økonomien og barns situasjon, og skal gjøre det lettere å stille de vanskelige spørsmålene.

NAV kan etter en grundigere kartlegging bedre vurdere hva slags bistand familien trenger. NAV kan bidra med råd og veiledning i forhold til økonomi/ budsjett/ prioriteringer (jfr. Lov om sosiale tjenester i NAV § 17), samt henviser til instanser som kan hjelpe som for eksempel bank, kommunen eller andre aktuelle parter.

Det kan også være aktuelt å yte økonomisk sosialhjelp dersom familien ikke har inntekter nok til å dekke utgifter til for eksempel fritidsaktiviteter eller utstyr til barn (jfr. Lov om sosiale tjenester i NAV § 18). I særlig vanskelige økonomiske situasjoner, kan NAV også bidra med

tilskudd i form av sosialhjelp også før en akutt-situasjon oppstår, ved å bruke Lov om sosiale tjenester i NAV § 19. Denne paragrafen har til hensikt å forebygge og å hjelpe noen overvinne eller tilpasse seg en vanskelig livssituasjon.

Gjennom å bruke kartleggingsskjema for barn vil NAV i større grad ha muligheter til å bistå lavinntektsfamilier og sikre at barna får det som de har behov for. Ved å arbeide forebyggende og se på familien som helhet, vil det være enklere å fokusere oppfølgingsarbeidet inn mot å sikre mor/ far en plass i arbeidslivet.

4.1.2. *NAV Randaberg ønsker å prioritere familier med barn i tildelingen av tiltaksplasser*

NAV Randaberg har et begrenset antall tiltaksplasser til enhver tid. Disse plassene kan brukes til kurs, utdanning, arbeidspraksis, lønnstilskudd osv. Dette tilbudet er et knapphetsgode, og tilbys derfor prioriterte grupper. Hvilke grupper dette er, er politisk avgjort, og innebærer nå hovedsakelig ungdom, langtidsledige og flyktninger.

Når vi har ledige plasser utover det som trengs til de prioriterte gruppene, vil NAV Randaberg velge å prioritere foreldre i lavinntektsfamilier. Gjennom tiltak fra NAV kan en da øke familiens mulighet til å få en varig, stabil inntekt.

4.1.3. *Fagbrev*

Fagbrev øker i svært stor grad ens muligheter på arbeidsmarkedet, og sikrer en tilknytning til arbeidslivet. Jobber der det ikke kreves formell utdanning (som for eksempel butikkmedarbeider) er det stor konkurranse om. Et fagbrev innen en bransje der det trengs arbeidskraft, også i fremtiden, vil dermed være en svært god måte å sikre familier stabil og varig inntekt. Voksne som har stått lenge utenfor utdanning, kan ha vansker med å komme seg inn og fungere i et tradisjonelt opplæringsløp.

Det finnes mulighet for å ta fagbrev som privatist etter at en har arbeidet i en bransje i 5 år. NAV ønsker å inngå et samarbeid med kommunen der personer som ønsker å ta fagbrev innen helsefag kan få arbeidserfaring gjennom en arbeidsplass i kommunen.

Dette kan gjerne støttes av tiltak fra NAV, som for eksempel praksisplass, lønnstilskudd o.l. Dette vil sikre kommunen fremtidig arbeidskraft og kompetanse i en bransje med et stadig økende behov, samt muligheten til å bidra for å bedre livskvaliteten til kommunens enkeltpersoner og familier.

4.2. Sosial inkludering i fritid

Randaberg kommune ønsker å gi barn og unge like muligheter til å delta i fritids- og ferieaktiviteter etter ønsker og interesser. Noen tilbud koster penger, men andre er tilgjengelige uavhengig av familiens/egen økonomi og sosiale ressurser. Gjennom deltakelse på fritidsaktiviteter gis barn og unge mulighet for mestring og tilhørighet. Barns rett til fritid og lek er lovfestet i barnekonvensjonens artikkel 31.

Barnekonvensjonens artikkel 31:

1. Partene anerkjenner barnets rett til hvile og fritid og til å delta i lek og fritidsaktiviteter som passer for barnets alder og til fritt å delta i kulturliv og kunstnerisk virksomhet.

2. Partene skal respektere og fremme barnets rett til fullt ut delta i det kulturelle og kunstneriske liv og skal oppmuntre tilgangen til egnede og like muligheter for kulturelle, kunstneriske, rekreasjons- og fritidsaktiviteter.

4.2.1. Fritidsklubber

Fritidsklubber er et viktig tilbud i forbindelse med sosial inkludering i kommunen, uavhengig av inntekt. Etableringen av kommunale fritidsklubber kom i gang i Norge på 1950-tallet.

Fritidsklubbene har tradisjonelt vært begrunnet med henvisning til rus- og kriminalitetsforebygging, og disse hensynene utgjør fortsatt det viktigste politiske legitimeringsgrunnlaget for sektoren, i tillegg til den kulturpolitiske begrunnelsen som handler om at fritidsklubbene spiller en viktig rolle som kulturarenaer for ungdom.

U59 er et tilbud på fredagskvelder til de som går på ungdomstrinnene i Randaberg, og er et uformelt samlingssted hvor alle som vil kan stikke innom. U59 har lav terskel og brei dør. Det vil si at det skal ikke koste noe å være med, og man kan være med uavhengig av politisk, sosial og religiøs bakgrunn.

I tillegg til de kommunale tilbudene drives det per i dag flere lignende tilbud i regi av menighetene, blant annet Ung kirke i kirkestuen og i Grødem kirke, Meeting Point på Forsamlingshuset og Kjellaren i Landsbykirken.

4.2.2. Andre tilbud i fritid

Fritidsavdelingen i kommunen har to andre ungdomstilbud: Det ene er Motorsenteret i Myrå som er et tilbud med Trial-aktivitet og mekking. Her er det åpent to kvelder i uken i skoleåret. Trial er en gren innen motorsport og handler om ferdighetskjøring på et område med dumper, steiner og andre naturlige hindre eller i skogsterreng.

Det andre tilbudet er for de musikkinteresserte: På baksiden av Landsbyhuset står en hvit container som rommer øvingslokaler. Her er alt man trenger for å starte band: trommesett, gitarer, synth og sanganlegg. Fast øvingstid kan leies for en rimelig penge.

4.2.3. Ferieaktiviteter

Kommunens ferietilbud er viktig i arbeidet for sosial inkludering. Vi prøver å tilrettelegge for at alle barn får muligheten til å delta på en ferieaktivitet, og det er derfor et ønske å kunne tilby gratisplasser til barn der familieøkonomi er til hinder for deltakelse.

Kommunen har ikke eget budsjett knyttet til barnefattigdom for ferieaktiviteter, men vi forsøker å legge til rette innen eksisterende budsjett i Fritid, NAV, Barnevern/ HOPP. Kommunen har fram til nå klart å finne løsninger for disse barna, men en antar at det vil bli en økning i antall som har behov for støtte i årene som kommer.

" De som nesten ikke har noen ting i huset sitt er fattige. Men det er jo noen som ikke vil ha så mange ting i huset sitt, heller".

Goa skole, 3. klasse.

Randaberg kommune har tre ulike ferietilbud:

- 1) Ferieklubb på Vistnestunet for 1.-4. klasse. Dette tilbys tre uker om sommeren i perioden SFO er feriestengt.
- 2) Sommerferieaktiviteter for elever fra 5. trinn. Dette er aktiviteter og kurs av kortere varighet med lav egenandel. Kommunen subsidierer tiltakene gjennom at vi har 50 000 kr på budsjettet.
- 3) Småjobbsentral for ungdom mellom 13 og 18 år er åpen tre uker om sommeren, og har tilhold på U59.

4.2.4. Kulturskolen

Kulturskolens hovedmålsetting er å gi barn og unge, bosatt i Randaberg kommune, en tilpasset faglig opplæring av høy kvalitet. Kulturskolen er åpen for alle interesserte innenfor aldersgrensene som er satt, og det er ingen opptaksprøver. Personer med nedsatt fysisk funksjonsevne har anledning til å ta med assistent til undervisningen. Kulturskolen ønsker å fremme forståelsen og interessen for kunst- og kulturfag gjennom egen aktivitet og via møter med andre mennesker.

Kulturskolen er en ressurs for det øvrige skoleverket og kulturlivet, både lokalt og regionalt, gjennom samarbeidsprosjekter, opptredener og andre arrangementer. Det undervises i forskjellige musikkinstrumenter, solosang, kor, band, bilde og form, bilde og teater, ballett og jazzdans. Det gis undervisning både individuelt og i gruppe. I tillegg tilbys musikkterapi til barnehager og grunnskole.

Randaberg kulturskole håper på sikt å kunne få tilført økonomiske midler til å kunne tilby inntil fem friplasser for familier med svak økonomi. Basert på tilbakemeldinger fra enkelte foresatte, som på grunn av økonomiske forhold velger bort tilbudet i Kulturskolen for sitt barn, ser en at et tilbud om å kunne søke friplass vil kunne utgjøre en forskjell. Av disse i dag kjente elevutmeldinger, der det oppgis økonomi som hovedgrunn for utmelding, er det både familier med fremmedspråklig bakgrunn og etnisk norske familier.

4.2.5. Samarbeid med lag og foreninger og dekning av medlemskap

Randaberg kommunes handlingsplan mot fattigdom blant barn og unge poengterer at fattigdom ikke kun handler om økonomi, men også om sosial inkludering. Å ha en fritidsaktivitet er helt sentralt for at barn og ungdom skal oppleve mestring og inkludering i samfunnet de lever i.

Familier med lav inntekt kan ha problemer med å prioritere utgifter til barns deltakelse i fritidsaktiviteter. I slike tilfeller kan konsekvensen av fattigdom bli sosial eksklusjon for barna. Det må derfor sees på som viktig at det offentlige i enkeltsituasjoner kan bidra slik at disse barna får delta på aktiviteter på lik linje med andre barn. I Randaberg har tjenesteområdene NAV og Hopp mulighet til å bistå lavinntektsfamilier med økonomisk hjelp til medlemskontingenter i foreninger/ lag eller andre fritidsaktiviteter, turneringsavgifter, utstyr etc. Dessuten vil kommunen i noen tilfeller kunne bidra til dette gjennom tilsagn på eksterne midler etter søknad, men dette vil variere fra år til år.

En annen side av den sosiale barnefattigdommen, er at noen barn kan stå i fare for å bli ekskludert fra fritidsaktiviteter på grunn av atferdsmessige utfordringer. En kan da se et behov for ekstra tilrettelegging av fritidsaktiviteten, bl.a. med økt voksentetthet rundt barnet. Dette kan være en utfordring å få til for foreninger og lag som er basert på frivillig innsats. I noen tilfeller kan kommunen bidra med støtte via fritidsassistent.

4.2.6. Utstyrlageret

Kommunen har et utstyrlager for treningsutstyr. Privatpersoner eller ansatte i kommunen kan kontakte NAV/Fritid for å komme innom å se på beholdningen. Lagerets innhold er enten gjenglemte utstyr fra idrettsarenaer og skoler eller nytt og pent brukt utstyr fra private/organisasjoner. Lageret har også egen Facebook-side hvor en kan etterlyse treningsutstyret en har behov for. Utstyrlageret arrangerer «Åpen kveld» noen ganger i året, da kan foreldre hente klær, leker og annet utstyr til seg og sin familie. Utstyrlageret er et samarbeid mellom NAV, Kultur/Fritid og Helse og oppvekst.

" Fattigdom handler ikke kun om økonomi, men også om sosial inkludering."



4.2.7. Fritidskortet

Randaberg kommune og referansegruppen har vært tydelige på at fattigdom blant barn og unge ikke bare handler om økonomi, men også handler om muligheter til å oppleve og delta på aktiviteter og arenaer som andre familier deltar på. Fritidskortet har til hensikt å gi lavinntektsfamilier, samt barn og unge mulighet for å delta på aktiviteter/ arenaer som de vanligvis kanskje ikke ville kunne ha råd til, eller prioritere med trang økonomi. Dette vil ikke være et fattigdomsbekjempende tiltak, men et tiltak som vil kunne bidra med "små gleder" som kan være svært betydningsfulle for disse familiene i en ellers utfordrende hverdag.

Et fritidskort vil kunne bidra til familiene og barna gis mulighet for å delta på aktiviteter og få opplevelser som for eksempel kino, museum, svømmehall, familiebowling, teaterbillett, pizarestaurantbesøk etc.

Hvor mange fritidskort, og innholdet i fritidskortet vil nødvendigvis måtte bli bestemt av økonomiske rammer. En vet av erfaringer at mange av familiene som ville kunne dra nytte av et slikt fritidskort er "kjente" familier i kommunens system eller på fritidsarenaen. En kan derfor tenke at et fritidskort kan tilbys disse familiene direkte uten at de trenger å søke om dette, og uten at de trenger å registres noe sted som mottakere. Dette vil også kunne være et supplement til familier i gråsonene, som ikke av definisjon kan regnes som lavinntektsfamilier, men som likevel ikke vil ha råd til å prioritere slike aktiviteter sammen med barna. Andre alternativ kan være å tenke at det lages et fritidskort for familier, og et annet kort for ungdom/unge voksne.

4.3. Sosial inkludering i barnehage og skole

4.3.1. Introbasen

Randaberg kommunen har etablert en introbase for elever som kommer til kommunen med mangelfulle norskkunnskaper. Tilbudet er lokalisert på Grødem skole, og gjelder alle elever i kommunen på grunnskoletrinnet. Elevene går på introbasen til de har tilstrekkelig norskkunnskap til å være i klassen sin.

Elever i 1.-3. klasse som er i introbasen får tilbud om gratis SFO på hjemskolen sin. Av erfaring ser vi at foreldre ikke alltid prioriterer å betale for SFO-tilbud for barna. Det gjelder både foreldre som har kommet til Randaberg som flyktninger og som arbeidsinnvandrere. Det er et mål at barna skal integreres raskt og at de skal få praktisert norsk. For de minste barna er da SFO et aktuelt tilbud. Der treffer de jevnaldrende barn som bor i nærmiljøet og får mulighet til å utvikle sine språklige ferdigheter.

4.3.2. Barnehage og SFO

Barnehagepris er regulert i sentral forskrift med makspris og ingen husholdninger skal betale mer enn 6 prosent av inntekten sin for en barnehageplass. Pr.1.5.2015 utgjør maksprisen 2580,- og denne blir årlig regulert av stortinget. Det gis søskenmoderasjon på 30 % for første søsken og 50 % for flere. Fra 1.august innføres det gratis kjernetid for 4-og 5-åringer i lavinntektsfamilier med inntekt under 405 000,-

Når det gjelder SFO, reduseres også denne basert på familiens inntekt og fra høsten 2015 vil det også gis søskenmoderasjon. Max pris for skoleåret 2015- 2016 er kr. 2680. Søskenmoderasjon vil gjelde for elever på 1. og 2. klassetrinn. Det gis 25 prosent søskenmoderasjon for barn nr. 2, øvrige søsken gis 50 prosent moderasjon.

Det vurderes som viktig at alle barn skal ha mulighet til å delta i barnehage og SFO, uavhengig av familiens inntekt. Når det gjelder minoritetsspråklige familier er det ekstra viktig at barna blir godt integrert og utvikler gode språkferdigheter, noe som barnehage og SFO i stor grad bidrar til. Barnehagene skal også sikre overgang barnehage/skole i tråd med gjeldende retningslinjer.

" Det vurderes som viktig at alle barn skal ha mulighet til å delta i barnehage og SFO, uavhengig av familiens inntekt."

4.3.3. Leksehjelp

Randaberg kommune har tilbud om leksehjelp 8 timer pr. uke fra 5. – 10. klasse. Dette har vært et bevisst valg fordi det er tenkt at foreldre i større grad kan bistå sine barn med lekser på lavere trinn, og at de følger barna sine tettere. Hver skole organiserer og fordeler disse 8 timene etter behov. I situasjoner der det er behov for leksehjelp for yngre barn, er det mulig å avtale dette direkte med skolen. Leksehjelp er et tiltak som har ambisjoner om å styrke barnets muligheter til å klare seg best mulig i skolen. Dette er viktig i arbeidet mot fattigdom blant barn og unge ettersom det vil øke muligheten for videre opplæring og utdanning, samt forebygge sosiale problemer og marginalisering.

4.4. Tett og målrettet oppfølging av ungdom som står utenfor skole og arbeidsliv

4.4.1. Klare yrkesmål, langsiktige løsninger og stabil tilknytning til arbeidslivet

NAV Randaberg har som målsetning å motivere til skolegang. Dette gjøres ved å ha kunnskap om rettigheter i forbindelse med utdanning og kontaktpersoner som kan benyttes til veiledning. Dette kan for eksempel være Karrieresenteret, Oppfølgingstjenesten og opplæringskontorene.

NAV skal bistå ungdommen i å orientere seg, og henvise til riktige samarbeidspartnere. Videre vil NAV Randaberg veilede i bruk av nettsider som verktøy i forbindelse med karrierevalg, for eksempel jobbkompasset, vilbli.no, utdanning.no osv.

NAV Randaberg veileder ungdom i valg av yrkesmål og veien for å nå dette målet. I dette arbeidet er det viktig at man tenker langsiktig, og ikke bare korteste vei ut i jobb. Vi jobber for å sikre en varig tilknytning til arbeidslivet. Målet er et arbeid, og aller helst et yrke, som ungdommen kan se for seg å bli i over tid. På denne måten hindrer vi at ungdommen kommer tilbake til det offentlige hjelpeapparatet når et kortvarig arbeidsforhold er avsluttet.

Med fullført skolegang og/ eller fagbrev oppnår ungdommen en bedre tilknytning til arbeidslivet. Praksisplasser og «småjobber» som ikke henger

sammen med et klart definert yrkesmål kan være midlertidige løsninger når det ikke finnes motivasjon for skolegang. Dersom en ungdom er i et slikt tiltak, skal det kontinuerlig jobbes med motivasjon og videre prosess.

4.4.2. Samarbeid med skole/OT/opplæringskontorene

Ettersom det er en målsetning at skolegang skal prioriteres er det viktig med et godt samarbeid mellom instansene i kommunen og fylkeskommunen. Det er en målsetning at det jobbes for å få til gode overganger, og at NAV blir involvert tidlig i saker der eleven er i ferd med å droppe ut eller allerede har gjort det. NAV kan også involveres for å vise eleven mangelen på alternativer han/ hun har uten fullført skolegang, og ikke nødvendigvis for aktivt å bistå i saken.

Det er også en målsetning at NAV kontaktes direkte av OT dersom de avslutter oppfølgingen på en ungdom uten at han/ hun har gått tilbake til utdanning eller begynt i fast og full jobb. I januar 2015 kom det fra NAV Rogaland og Rogaland Fylkeskommune en samarbeidsrutine mellom NAV Rogaland og Oppfølgingstjenesten som skal sikre at ungdommer som har avsluttet sin videregående opplæring får god og tett oppfølging. Også lokalt jobbes det aktivt med å etablere gode rutiner for samhandling.

NAV Randaberg ønsker også å få til et tett samarbeid med opplæringskontorene. Det vurderes som en god mulighet for en elev som sliter med å få læreplass å starte mer uforpliktende i bedriften, for eksempel i en praksisplass via NAV. Et slikt samarbeid mellom NAV og opplæringskontorene kan dermed hjelpe de som sliter med å få læreplass med å komme inn i en bedrift og fullføre utdanningsløpet sitt.

" Fattigdom betyr at noen ikke har mat, penger eller råd til medisiner."

Harestad skole, 1. klasse.

4.4.3. *Tilgjengelighet og stabilitet av ungdomsveiledere*

NAV Randaberg ønsker at ungdom skal være en høyt prioritert gruppe, og av den grunn finnes det egne ungdomsveiledere som skal ha oppfølging med denne gruppen. Ungdomsveilederne skal jobbe tettere og ha mer tid til sine brukere. Ungdom skal ha en person å forholde seg til på NAV, noe som anses som viktig for å skape tillit og stabilitet rundt ungdommen. Erfaring tilsier at dette er viktig for å kunne gjøre et godt arbeid med ungdom, preget av planlegging og lang-siktig tenkning. NAV veilederen har også bedre forutsetninger for å gjøre et godt arbeid når man får tett kontakt og mulighet til å tenke helhetlig. Ungdomsveilederne skal også ha en mer «opp-søkende holdning» til arbeidet, noe som innebærer at ungdommen ikke slippes med en gangtingene går riktig vei.

4.4.4. *"Glidelåsen"*

Randaberg kommune har startet et pilotprosjekt som har fått NAVnet "Glidelåsen", i samarbeid med Rogaland fylkeskommune der det arbeides for å hindre utsatte elever i å droppe ut av videregående opplæring. Dette prosjektet kommer i tillegg til Ny GIV som følger elever med dårlige grunnskolepoeng (30 poeng eller mindre), og bygger på de positive erfaringene man har fra Ny GIV.

Om lag halvparten av elevene som dropper ut av videregående opplæring gjør dette grunnet skole/ fag, og den andre halvdel dropper ut grunnet utfordringer i forbindelse med levekår. Glidelåsen vil dreie seg om elever med levekårsutfordringer. Det vil si elever som på grunn av forstyrrende faktorer som ikke har direkte med skolen å gjøre står i fare for å avslutte sin videregående opplæring. Som vi vet, er gjennomført videregående opplæring svært sentralt for å forebygge marginalisering og fattigdom i voksenlivet.

Prosjektet involverer flere tjenesteområder i kommunen (skole, barnevern, SLT, PPT, Tverrfaglig team, helsestasjonene og NAV), og krever også tett samarbeid med fylkeskommunen. Prosjektet bygger på en antakelse om at tett oppfølging og tidlig intervensjon er avgjørende

faktorer for å hindre utsatte elever i å droppe ut fra skolen.

Rundt 15 elever i Randaberg, som avslutter grunnskolen våren 2015, plukkes ut og tilbys å være med i prosjektet. Disse elevene skal følges av en ressursperson fra fylkeskommunen tilknyttet OT. Det vil også være en kontaktperson i Randaberg kommune. Disse to vil ha tett kontakt og følge opp elevene som er valgt ut. Håpet er at vi ved å arbeide tettere sammen vil kunne forebygge og hindre elever i å droppe ut av videregående skole. Opplegget som formes rundt hver enkelt av disse elevene skal tilpasses individuelt ut fra hva de selv, foreldrene og skolen tenker om hva som skal til for at den enkelte eleven skal fullføre videregående skole. Prosjektet vil ha en varighet på 3-5 år, med målsetning om at flest mulig fullfører videregående opplæring.

4.5. Kompetanseheving, holdningsarbeid og samarbeid i kommunen

4.5.1. Gode samarbeidsrutiner

Samarbeid på tvers av tjenesteområder er sentralt for å få til gode arbeidsprosesser. For å lykkes med dette samarbeidet må man ha en kultur som oppfordrer til samarbeid, og det må oppleves som enkelt å ta kontakt med hverandre. At vi viser interesse for hverandres fagfelt, og er interesserte i å finne løsninger sammen er viktig for å få dette til. Ettersom Randaberg kommune er en relativt liten kommune er det oversiktlig hvem som jobber med hva, og det er «kort vei» når en skal ta kontakt, både fysisk og på andre måter. Det er viktig at vi ikke er redd for å spille på hverandre og utnytte hverandres kompetanse.

Samarbeidsprosjekter som omhandler barn og unge i Randaberg kommune involverer nøkkelpersoner i kommunen, bidrar til deling av kompetanse og gir økt kjennskap til hverandres arbeidsområder. Å bli bedre kjent, gjør det lettere å ta kontakt og bidrar til samarbeid. Prosjekter som skrivingen av denne planen, "Glidelåsen" og mange andre bidrar i seg selv til å bedre samarbeidet, ettersom vi i prosjektperiodene er i hyppig og tett dialog med hverandre.



Ungdomsveiledere i NAV bidrar til at samhandlingen internt blir enklere. Ungdomsveiledene følger opp ungdommen på alle områder, og fungerer som fast kontaktperson for samarbeidspartnere.

Når saker skal overføres mellom ulike tjenesteområder er det ønskelig med gode, ryddige overføringer der forventninger og krav blir snakket høyt om og diskutert. På denne måten vet både tjenesteområdene og brukeren som det gjelder hva de kan forvente seg i tiden fremover, og hva det nye tilbudet innebærer. Det bør i så stor grad som mulig være overføringsmøter. Det er også en målsetning at tjenesteområdene overlapper hverandre for å sikre gode og trygge overføringer for dem som det gjelder.

4.5.2. Familekonsulent for flyktningefamilier i Randaberg

NAV Randaberg har i 2014 opprettet en stilling som er rettet mot flyktningefamilier, som en del av introduksjonsprogrammet. Familekonsulenten veileder og har oppfølging med foreldre og barn, kartlegger og lager en plan for den enkelte familie. Dette har til hensikt å få en oversikt over familiens individuelle behov for oppfølging og veiledning. Familekonsulenten har et tett samarbeid med de øvrige instansene i kommunen som helsestasjon, barnevern, skole, barnehage, rådgivere, SLT-koordinator, fritid o.l. for blant annet koordinering, oppfølging og gjennomføring av den enkelte families plan.

4.5.3. Gjøre planen kjent i kommunen

Handlingsplanen vil være med på sette fattigdom blant barn og unge i Randaberg på dagsorden, og det ønskes å få planen implementert og tatt hensyn til i andre planer som kommunen har for barn og unge i Randaberg. Vi mener at handlingsplanen er viktig for å sikre at fattigdom blant barn og unge ikke bare kommer opp som tilfeldige temaer, men er et tema som tas med i betraktning jevnt over hvor det handler om barn og unges oppvekstvilkår. Vi håper at temaet kan implementeres i årshjulene som allerede eksisterer i kommunen.

Kommunens innbyggere, og ansatte i kommunen må gjøres kjent med planen, hva den

inneholder, og hvordan den kan brukes. Planen skal også kunne hjelpe med å finne frem til eksisterende tiltak, og skal kunne brukes som oppslagsverk ved behov for hjelp.

Politisk behandling vil være med på sette fattigdom blant barn og unge i Randaberg på dagsorden, og det ønskes å få handlingsplanen implementert og tatt hensyn til i andre planer som kommunen har for barn og unge i Randaberg. Vi mener at politisk behandling av denne planen også er viktig for å sikre at fattigdom blant barn og unge ikke bare kommer opp som tilfeldige temaer, men er et tema som tas med i betraktning jevnt over hvor det handler om barn og unges oppvekstvilkår. Vi håper at temaet kan implementeres i årshjulene som allerede eksisterer i kommunen.

Kommunens innbyggere, og ansatte i kommunen må gjøres kjent med planen, hva den inneholder, og hvordan den kan brukes. Planen skal også kunne hjelpe med å finne frem til eksisterende tiltak, og skal kunne brukes som oppslagsverk ved behov for hjelp.

Vi ønsker at planen skal bidra til mer bevisstgjøring og sunnere holdninger rundt temaet fattigdom, ikke bare for ansatte i de ulike tjenesteområdene, men også kommunens innbyggere.

Kommunens ledergruppe er en arena som blir viktig i videreformidlingen av arbeidet med fattigdom i kommunen i tiden fremover. Det vil være viktig for kommunen samfunnsøkonomisk, med tanke på hvor mye fattigdomsproblematikk koster kommunen i form av velferdstjenester. Flere i inntektsgivende arbeid øker også skatteinntekter og bedrer helsen for kommunens innbyggere.

Likevel anses det som viktigst at de som arbeider med, og som er i direkte kontakt med barn og unge får kjennskap til planen og planens innhold. Vi ønsker at planen skal bidra til avdekking av fattigdomsproblematikk i kommunen slik at disse familiene kan få bedre hjelp, samt øke samarbeidet mellom de ulike instansene som arbeider med familien eller ungdommen. Vi ønsker at planen skal bidra til en bevisstgjøring rundt

temaet for de som jobber med barn og unge.

Det er også viktig å informere barn og unge, slik at også de vet at kommunen har en slik plan. Dette kan være viktig for å øke toleransen for forskjellighetene i kommunen, og fordi vi vet at mange barn og unge først og fremst snakker og ønsker å snakke med venner før de eventuelt vil be om hjelp fra voksne. Vi har målsetning om at planen igjen blir presentert i BUK.

Prosjektlederne vil være hovedansvarlige for å informere og bidra til implementering av planen i alle ledd. Dette kan gjøres gjennom kurs og presentasjoner i aktuelle møter og fora, at elevene får en liten innføring i at planen finnes, og hvordan denne planen virker inn på dem og deres hverdag, samt det å gi tilbakemelding til elevene på hvordan deres synspunkter er hørt og tatt med i planen.

Planen må også gjøres kjent gjennom kommunens egne nettsider, og at kommunen selv bidrar til å reklamere for at kommunen nå har en slik plan. Dette er viktig da vi vet at mange kommuner jobber med barnefattigdom og fattigdomsproblematikk, men de færreste kommunene har utarbeidet en plan som kan bidra til å gi retning for hvor veien skal gå videre, hvor er det viktig å jobbe, og hvordan. Bare det å ha sett på hvordan denne problematikken utarter seg i kommunen, i stedet for å jobbe uten kanskje helt å vite retningen man bør gå i, vil bidra positivt.

Det kan være naturlig å be kommunens samarbeidspartnere å referere til denne planen og knytte opp link, slik at planen blir lett tilgjengelig for alle kommunens innbyggere.

I tillegg kan det være lurt å lage noen foldere som kan legges ut på forskjellige steder, og eventuelt sendes ut, samt at det blir trykket opp et foldere for utdeling til samarbeidsparter.

" Man kan se at folk er fattige på sykkelene, og at de aldri tar med folk hjem."

Goa skole, 8. klasse.



5. Avslutning

Vi har i planen sett på hva fattigdom er, og hvordan den måles. Vi har også sett på hvilke nasjonale føringer som ligger til grunn, og utviklingen og omfanget av barnefattigdom både nasjonalt og lokalt i Randaberg.

Randaberg kommunes handlingsplan mot fattigdom blant barn og unge har fem hovedmålsettinger:

1. Jobbe for atforeldre i lavinntektsfamilier kommer i varig inntektsgivende arbeid.
2. Sosial inkludering i fritid.
3. Sosial inkludering i barnehage og skole.
4. Tilbud om tett og målrettet oppfølging av ungdom som står utenfor skole og arbeidsliv.
5. Bedre tverrfaglig samarbeid og få et økt fokus på barnefattigdom.

De ulike målsetningene er skissert opp med ulike tiltak. Noen av tiltakene skal hjelpe dem som er rammet av fattigdom, andre skal forebygge og forhindre at fattigdom oppstår. Flere av virkemidlene, eksisterende og foreslåtte har til hensikt å gjøre hverdagen enklere for de som lever med lav inntekt.

Hva er hensikten med at kommunen har en slik plan? Randaberg kommune har i en årrekke vært opptatt av barn og unges oppvekstvilkår, og hvordan disse kan bli enda bedre. Vi vil gi barn og unge en trygg, sunn og bærekraftig fremtid. At det vil være samfunnsøkonomisk bra for kommunen å jobbe med bekjempelse av fattigdom blant barn og unge, er det ingen tvil om. Fattigdomsproblematikk koster i form av velferdstjenester, samt at enda flere i inntektsgivende arbeid bidrar til økte skatteinntekter for kommunen.

Statistikk viser at Randaberg kommune har nest minst barnefattigdom i Rogaland. Det gjøres mye bra arbeid i kommunen, som knytter seg til barn og unges oppvekstvilkår. Vi har ikke funnet at det er blitt målt effekt ut av de tiltakene som eksisterer eller har vært utprøvd. Likevel vet vi at flere av virkemidlene har vært, og er svært

flere av barna og familiene det gjelder.

Kommunen har per i dag ikke avklart konkrete mål når det gjelder fattigdom. Vi tenker at dette er noe kommunen bør reflektere over og ta stilling til. Dette vil være viktig i arbeidet med fattigdom videre, fordi det vil handle om hvordan man skal måle fattigdom i kommunen fremover - om vi skal jobbe mer med bekjempelse eller jobbe mer mot at fattigdommens konsekvenser skal bli mindre synlig.

Alt dette vil være prioriteringer som kommunen må ta stilling til. Selv synes vi at begge deler er viktig, og at man ikke kan utelukke det ene fra det andre om man skal tenke langsiktig. Vi mener også at dersom kommunen skal ta fattigdom blant barn og unge på alvor, må dette temaet implementeres i alle ledd av kommunen, og jobbes med kontinuerlig. Temaet må også innarbeides i andre planer som omhandler barn.

Avslutningsvis vil vi påpeke at det allerede nå, gjøres mye bra arbeid i kommunen med dette temaet, og vi ønsker at alt det gode arbeidet som gjøres i kommunen skal gjøres kjent, og det skal denne planen bidra til. Likevel er det mer som kan gjøres, og det er viktig å ha fokus på at vi kan stadig bli bedre.

I en kommune med mye velstand, kan det å stå utenfor oppleves ekstra sårbart. Det er derfor viktig at vi gir disse barna og ungdommene vår oppmerksomhet.

" Statistikk viser at Randaberg kommune har nest minst barnefattigdom i Rogaland."

Kilder

- Arbeids- og inkluderingsdepartementet. 2006. Handlingsplan mot fattigdom. Vedlegg til St. prp. nr. 1 (2006 – 2007) - Statsbudsjettet 2007.
- Arbeids- og sosialdepartementet. 2002. Tiltaksplan mot fattigdom. St. meld. nr. 6 (2002 – 2003).
- Barne-, ungdoms- og familiedepartementet. 2013. Oppslagsverk – Hvordan kan vi hjelpe ungdom som står i fare for å falle utenfor skole og arbeidsliv?
- Claussen, Bjørgulf. 2014. Fattigdom i Norge. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Fløtten, Tone (red). 2009. Barnefattigdom. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- FNs menneskerettighetskommissjon. 1989. FNs konvensjon om barns rettigheter.
- Folkehelseinstituttet. Folkehelseprofilen for Randaberg 2013 - www.fhi.no.
- Folkehelseinstituttet. Folkehelseprofilen for Randaberg 2014 - www.fhi.no.
- Kommuneplan Randaberg. 2009. Kommuneplan 2009 – 2022, Randaberg - vår grønne landsby.
- Kunnskapsdepartementet. 2006. ... og ingen sto igjen – Tidlig innsats for livslang læring. Stortingsmelding nr. 16 (2006 – 2007).
- NAV. 2014. Fattigdom og levekår i Norge- Tilstand og utviklingstrekk 2014. Rapport 3.
- NAV. 2015. Prognose over arbeidsledighet og sysselsetting i 2015.
- NOVA (Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring) v/ Silje Hartberg og Kristinn Hegna. 2014. NOVA Rapport 2/2014: Hør på meg – Ungdomsundersøkelsen i Stavanger 2013.
- Riksrevisjonen. 2014. Riksrevisjonens undersøkelse av barnefattigdom. Dokument 3:11 (2013 – 2014).
- Rogaland Fylkeskommune. 2012. Regionalplan for folkehelse i Rogaland 2012 – 2016. Forslag til planprogram.
- Rogaland Fylkeskommune. 2015. Statistikk angående gjennomføring og dropout fra videregående skole, 2008-kullet. www.rogfk.no
- Sjumilssteget. www.sjumilssteget.no.
- Statistisk sentralbyrå, www.ssb.no
- Ungdata- undersøkelsen. 2010 og 2013. www.ungdata.no

"Jeg tror ikke det er noen fattige, men kanskje noen som har mindre penger enn andre."

Goa skole, 3. klasse.

Oversikt over tiltak

Tiltak	Finansiering	Hvor i planen?
1) JOBBE FOR AT FORELDRE I LAVINNTEKTSFAMILIER KOMMER I VARIG INNTEKSGIVENDE ARBEID		
• NAV skal utvikle bedre rutiner for å fange opp barnefamilier som lever i fattigdom, eller som står i fare for å bli fattige	Ordinær drift.	4.1.1.
• NAV Randaberg ønsker å prioritere familier med barn i tildelingen av tiltaksplasser	Ordinær drift.	4.1.2.
• Fagbrev	Avhengig av finansiering, f.eks. tilskudd.	4.1.3.
2) SOSIAL INKLUDERING I FRITID		
• Fritidsklubber	Ordinær drift. Behovet kan øke i årene fremover.	4.2.1.
• Andre tilbud i fritid	Ordinær drift. Behovet kan øke i årene fremover.	4.2.2.
• Ferieaktiviteter	Ordinær drift. Behovet kan øke i årene fremover. Vi anslår cirka 10.-15.000 kroner per år. (Andelen midler som trengs for å kunne gi gratisplass)	4.2.3.
• Kulturskolen	Kr. 15 500 (Andelen midler som trengs for å kunne gi gratisplass i kulturskolen)	4.2.4.
• Samarbeid med foreninger og lag og dekning av medlemskap	Ordinær drift og søke tilskudd.	4.2.5.
• Utstyrslageret	Ordinær drift.	4.2.6.
• Fritidskortet	Avhengig av finansiering, f.eks. tilskudd.	4.2.7.
3) SOSIAL INKLUDERING I BARNEHAGE OG SKOLE		
• Introbasen	Ordinær drift.	4.3.1.
• Barnehage og SFO	Ordinær drift.	4.3.2.
• Leksehjelp	Ordinær drift.	4.3.3.
4) TETT OG MÅLRETTET OPPFØLGING TIL UNGDOM SOM STÅR UTENFOR SKOLE OG ARBEIDSLIV		
• Klare yrkesmål, langsiktige løsninger og stabil tilknytning til arbeidslivet	Ordinær drift.	4.4.1.
• Samarbeid med skole/ OT/ opplæringskontorene	Ordinær drift.	4.4.2.
• Tilgjengelighet og stabilitet av ungdomsveiledere	Ordinær drift.	4.4.3.
• "Glidelåsen"	Ordinær drift og tilskudd.	4.4.4.
5) KOMPETANSEHEVING, HOLDNINGSARBEID OG SAMARBEID I KOMMUNEN		
• Gode samarbeidsrutiner	Ordinær drift.	4.5.1.
• Familekonsulent for flyktningfamilier i Randaberg	Ordinær drift.	4.5.2.
• Gjøre planen kjent i kommunen	Ordinær drift.	4.5.3.

Kartlegging av barns behov (under 18 år)

Dato: _____

Til stede på samtalen: _____

Foresatte 1: _____ Daglig omsorg: J ___ N ___

Foresatte 2: _____ Daglig omsorg: J ___ N ___

Barnets navn	Barnets fødselsår	Skole/Barnehage?SFO?
1:	-	-
2:	-	-
3:	-	-
4:	-	-
5:	-	-

Hvem har den daglige omsorgen for barna?

Har du samvær med barna?

Andre i familie/nettverk som bidrar eller tar del i omsorgen av barna?

Har du kontakt med andre instanser når det gjelder barna?

(F.eks. barnehage, barnevern, BUP, helsesøster, skole, PPT eller andre tjenester)

Er det noen helsemessige utfordringer i familien (fysisk/psykisk)? Tanker om hvordan barna opplever disse utfordringene?

Er barna informert om de økonomiske/helsemessige utfordringene i familien? Tanker om hvordan barna opplever utfordringene?

Hva gjør barna på fritiden? Deltar barna i fritidsaktiviteter? Hvilke? Organisert/uorganiserte fritidsaktiviteter.

Hvordan påvirker økonomien barnas mulighet til å delta i fritidsaktiviteter? Kontingenter/medlemsskap/utstyr?

Har barna det som er nødvendig av utstyr til barnehage/skole?

Hvordan markeres bursdager?

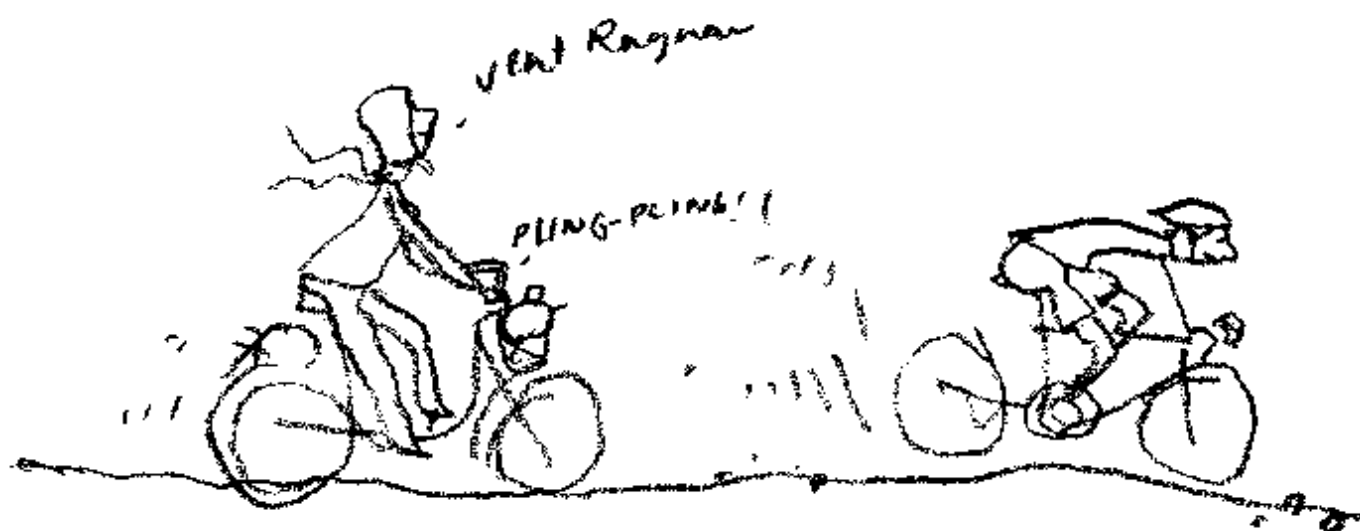
Har du hjemmeboende barn over 18 år som går i videregående skole?

Andre ting rundt barnet/barna som NAV bør vite om? Andre ting du ønsker å fortelle om barna dine?

Foresatt: _____

Veileder: _____





Randaberg
kommune



www.randaberg.kommune.no
www.NAV.no